

Avdelning sydväst
Yvonne Swerkersson
Yvonne.swerkersson@ivo.se

Socialdepartementet
Stockholm

s.registrator@regeringskansliet.se
s.fst@regeringskansliet.se

Yttrande från Inspektionen för vård och omsorg över betänkandet: Förändrad assistansersättning – en översyn av ersättningssystemet (SOU 2014:9)

IVO har granskat betänkandet utifrån myndighetens uppgift att verka för att personer som är berättigade till personlig assistans får en insats med hög kvalitet och att de ges möjlighet till inflytande och självbestämmande över sitt eget liv. Assistansreformen är en viktig reform som har medfört en förändrad livssituation för ett stort antal personer med funktionsnedsättningar. Några av de föreslagna förändringarna av assistansersättningen kan ha viss påverkan när det gäller den enskildes eget inflytande över assistansen. Det är emellertid angeläget att reformen inte urholkas och betraktas som orimlig på grund av alla höga kostnader. IVO anser att det är nödvändigt att stävja missbruk av reformen för att därigenom se till att inte kostnaderna skenar. Mot denna bakgrund välkomnar IVO betänkandet och är positiv till utredningens förslag. IVO vill dock framhålla följande.

8.4 Förslag till ny ersättningsmodell

IVO ser positivt på förslaget till en ny ersättningsmodell.

8.4.1 När det gäller en differentierad timschablon så har IVO inga synpunkter när det gäller vilka effekter en sådan förändring kan komma att ha. Avseende ekonomisk marginal och vinst för anordnarna så anser IVO att avsnittet om detta behöver tydliggöras.

IVO anser att det är bra att kostnaden för sjuklön ses som en kostnads-post i timschablonen. Anordnarna får därigenom ett fullständigt arbetsgivaransvar för assistenterna. Det kan i förlängningen medföra att kvaliteten för den assistansberättigade blir bättre, genom större kontinuitet vad gäller assistenter och färre vikarier.

8.5 Reglering av avtal mellan brukare och anordnare

IVO anser att det är positivt med ett lagstadgat krav på ett skriftligt avtal mellan den assistansberättigade och anordnaren. Emellertid är det angeläget att det ytterligare tydliggörs vad ett avtal ska innehålla och hur det får utformas. IVO anser skrivningen bör förtydligas såtillvida

att det anges att avtal mellan assistansberättigad och anordnare alltid måste utformas så att den lagstiftning och de föreskrifter som finns inom olika områden följs. Förutom LSS så måste även arbetsmiljölagsstiftningen beaktas.

IVO har t ex i samband med tillsyn kunnat konstatera att lagstiftning och föreskrifter inte alltid följs, bl a avseende dokumentation. Det har förekommit att avtal upprättats mellan den assistansberättigade och anordnaren där skyldigheten att dokumentera avtalats bort i strid med gällande lagstiftning.

Punkt 1. När det gäller arbetsgivaransvar så är det angeläget att ett avtal inte utformas så det kan medföra brister vad gäller arbetsledning; t ex att den enskilde vill sköta hela arbetsledningen på egen hand helt utan inblandning av anordnaren. Ett sådant avtal skulle kunna medföra dålig kvalitet av assistansen och då bli till nackdel för brukaren.

Punkt 2. IVO anser att brukaren även fortsättningsvis ska ha ett avgörande inflytande över vem assistansen utförs av. Anordnaren måste emellertid ansvara för att assistansen utförs med god kvalitet och måste kunna ta ett arbetsgivaransvar för assistenterna.

Punkt 4. IVO:s uppfattning är att det förekommer brister när det gäller utbildning/fortbildning för assistenter. Det kan bero på att anordnaren av olika skäl inte erbjuder utbildning till assistenterna. Ibland kan det bero på att den assistansberättigade inte vill att assistenterna ska ha utbildning/fortbildning. Det vore därför olyckligt om möjlighet till utbildning kan avtalas bort. För att den enskilde ska få kvaliteten i den personliga assistansen så anser IVO att det tydligt bör regleras att assistenter ska få behövlig fortbildning.

Punkt 8. Vad gäller former för tvistlösning så anser IVO att en ev skiljedoms klausul vore olämplig, då det skulle kunna medföra stora kostnader för den enskilde.

8.6 Arbetsledning av den egna assistansen

IVO tycker förslaget till ändring är bra när det gäller att den assistansberättigade inte bör kunna ta emot ersättning från en assistansanordnare för administrativt arbete avseende den egna assistansen. Oavsett ersättning så är det viktigt att betona anordnarens ansvar som arbetsgivare och att arbetsledningen inte helt kan lämnas över till den assistansberättigade.

8.7 Övriga frågor

IVO tycker betänkandet belyser viktiga frågor med stor betydelse för assistansen framtida utveckling.

8.7.1 IVO instämmer i resonemanget om utvecklad behovsbedömning. IVO:s uppfattning är att en utvecklad och tydligare behovsbedömning skulle vara positiv för de assistansberättigade och för assistansreformen totalt. Det är också önskvärt att de medicinska underlagen har en hög kvalitet och att ytterligare professioner kopplas in i de fall det behövs; t ex sjukgymnast, arbetsterapeut, logoped, psykolog, pedagog.

8.7.2 IVO ställer sig bakom förslaget att Försäkringskassan bör ges ett samordnande ansvar för samverkan kring assistansersättningen. Det är nödvändigt med ett utökat myndighetssamarbete avseende den personliga assistansen bl a för information och kunskapsutbyte.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Gunilla Hult Backlund. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Gunnar Moa, Sabina Wikgren Orstam, Patric Winther samt chefsjuristen Anna Sundberg deltagit. Inspektören Yvonne Swerkersson har varit föredragande.


Gunilla Hult Backlund


Yvonne Swerkersson